Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány

Cím: 530 241, Csíkszereda, Taploca út 20. ROMÁNIA
Telefon / Fax: 0040-366-566981
E-mail: office@pahru.ro

Gyógynövény – Vidék – Fejlesztés

Szakmai fórum a gyógynövénytermesztés témakörében

Csíkszereda

Hunguest Hotel Fenyő (Salvia Terem)

2016. április 22; 10.00-13.30.

****

Tematizáció

a szakmai fórum résztvevői számára

Amennyiben székelyföldi vonatkozásban a gyógynövény témakörről beszélünk (gyűjtés, termesztés, feldolgozás, értékesítés, valamint az ilyen tevékenységeket megalapozó szakmai ismeretek, illetve az ehhez a tevékenységi ágazathoz kapcsolódó tervezési, szervezési, fejlesztéspolitikai, képzési, kutatási, közvéleményformálási feladatok), az alábbi kiindulópontokat tényként kezelhetjük:

- A térség gyógynövénykincse jelentős értéket képvisel. Ezt egyfelől a korábbi és újabb szakmai leírások, tudományos munkák igazolják, másfelől pedig a mindennapi egészség megőrzéshez és gyógyításhoz kapcsolódó korábbi és mai társadalmi gyakorlat.
- A gyógynövénykincs védelmének, társadalmi és gazdasági hasznosításának fontosságához, aktualitásához nem fér kétség.
- A gyógynövénykincs hasznosításának a térségben jelentős kultúrája és társadalmi támogatottsága van.
- A gyógynövénykincsnek a térség érdekében történő hasznosítása (beleértve a feltárástól és a védelemtől a közösségépítésen át a kereskedelmi tevékenységig minden szegmenst) napjainkban csak részlegesnek, kismértékűnek nevezhető. A kihívások, lehetőségek és a mai hasznosulási gyakorlat közti eltérés – a tartalmában és formájában sokféle egyedi kezdeményezés ellenére – lényegesnek tekinthető.

Ebben a kontextusban külön figyelmet érdemel „**a térség érdekében történő hasznosítás**” megfogalmazás. Ez a megközelítési mód ugyanis arra az újszerű vidékfejlesztési szemléletre és módszertanra utal (new rural paradigm), amely a vidéki térségek versenyképességének megteremtését a helyi erőforrások hasznosításában, a rurális térségek/helyek fölértékelődésében, a helyi érdekek mentén szerveződő (bottom-up) tervezésben, a helyi foglalkoztatás növelésében, a kézműves gyakorlat növekvő szerepében, a környezeti értékek védelmében, a helyi/térségi identitás erősítésében, a helyi kontextusba integrált vállalkozások térnyerésében látja.

A tág értelemben felfogott, nem közgazdasági értelemben vett „gyógynövény gazdálkodás” olyan terület, amely teljes mértékben illeszkedhet ebbe az új vidékfejlesztési paradigmába, miközben a

Cím: 530 241, Csíkszereda, Taploca út 20. ROMÁNIA
Telefon / Fax: 0040-366-566981
E-mail: office@pahru.ro

vidéki térségen kívülre mutató kapcsolódások révén (tudástranszfer, technológiai innováció, értékesítés és helymarketing, kooperációs formák) a vidék versenyképességének fontos összetevője lehet.

Ha elfogadhatónak tartjuk „a térség érdekében történő hasznosítás" gondolatkörét, akkor az alapvető kérdések e témakör kapcsán az alábbiak:

1. Milyen módon, milyen mértékben lehet a tág értelemben vett gyógynövénykultúrához kapcsolható (a.) értékeket/adottságokat és (b.) tevékenységformákat **integrálni a térségi, illetve helyi fejlesztéspolitikai folyamatokba**?
2. Milyen térségen **kívülről jövő támogatás** szükséges ehhez?
3. Melyek a továbblépés **térségi** kiindulópontjai, feladatai és megvalósíthatósági feltételei (szakmai, humán erőforrás és intézményi feltételek beleértve az együttműködéseket)?

❖ A gyógy- és aromanövények világa mint lehetőség...

A székelyföldi térség természeti-gazdasági értékei körében az erdővagyon, a turisztikai adottságok és a természetközeli agrárgazdálkodás mellett a gyógy- és aromanövényekhez kapcsolódó tevékenységek jelentik azt a fejlesztési lehetőséget, amely egyszerre kínálja a térség endogén fejlesztését és a térségen kívüli környezethez való kapcsolódást, illetve támogatja a térség versenyképességének megalapozását. Mindez abból adódik, hogy a gyógynövényekkel való foglalkozás a gazdasági jövedelem termelés és a természetvédelmi feladatok ellátása mellett egy sor más területtel és tevékenységgel is összekapcsolható.

Az alábbi felsorolás a fontosabb lehetőségeket jelzi, nem fontossági sorrendben:

- Feltárható, gazdagítható természeti érték
- Vállalkozási lehetőség, jövedelemtermelési esély
- Helyi foglalkoztatásbővítési lehetőség, a kézműves gazdálkodás támogatása
- Fölhasználható a térségi és helyi marketingben
- A turisztikai desztinációépítés fontos alkotóelemévé tehető
- Az iskolai oktatásba és a felnőttképzési gyakorlatba is beépíthető
- A gyógyítással kapcsolatos népi kultúrában gyökerezik
- Forrásbevonási lehetőség
- A tudományos munka terepét kínálja (alap- és alkalmazott kutatás, térségi K+F potenciál fejlesztése)
- Jelentős szerepe van az étkezési kultúrában, az egészségmegőrzésben és gyógyításban
- Szerepe lehet a térségi gazdálkodási gyakorlat változásában, hozzájárulhat a térségi agrárinnovációs folyamatok erősítéséhez
- Keretet kínálhat a térségen kívüli szakmai szereplőkkel való rendszeres együttműködéshez, ennek eredményeként a térségbe irányuló tudástranszfer folyamat fontos csatornájává válhat

Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány

Cím: 530 241, Csíkszereda, Taploca út 20. ROMÁNIA
Telefon / Fax: 0040-366-566981
E-mail: office@pahru.ro

❖ A helyzetképről röviden...

A tág értelemben felfogott térségi gyógynövény gazdálkodás helyzetéről egyelőre nem készült olyan feltáró munka, amely az ágazat minden szegmensét és kapcsolódási területeit összefoglalóan értelmezte volna. A jelenlegi és közelmúltbeli helyzetre vonatkozóan – a továbblépés érdekében – az alábbi témakörökben célszerű helyzetfeltáró, alapozó munkát végezni:

- A térségi gyógynövényvagyon tudományos feltárásának, leírásának korábbi és mai szakmai eredményei, a további szakmai munka irányai és lehetőségei.
- A térségi, helyi fejlesztési stratégiákban a gyógynövény gazdálkodás nem jelent meg, vagy csak jelentéktelen, formális szerepet kapott. Valószínűnek látszik, hogy csak jó gyakorlatok kialakításával, bemutatásával lehet ezen változtatni.
- A vállalkozás jellegű kezdeményezések száma a térségben egyelőre kicsi, jelentős részük kísérleti jellegű. Egyelőre nem ismert az ilyen jellegű térségi vállalkozói potenciál.
- Az ismeretterjesztés szakmai keretei nem alakultak ki, ami van, az a térségben tevékenykedő, vagy kisebb részben a térségbe látogató külső szakemberek önkéntes ismeretterjesztő munkájának köszönhető.
- A gyógynövénykertek kialakítására vonatkozóan már az 1990-es években történtek kísérletek, azután is volt néhány próbálkozás, mindez azonban még mindig az alapoknál tart.
- A gyógynövény téma térségi médiabeli tematizációja (írott, elektronikus, közösségi média) egyértelműen pozitív, de ritka és alkalomszerű.
- A gyógynövény témakörnek a régióban más ágazatokkal való összekapcsolása (szinergia alapú megközelítés) egyelőre ritka. Innovatív, pozitív kísérletek csak kis számban vannak, és rendszerint egy-egy személyhez köthetők (iskolai oktatás, munkahelyteremtés, turizmus, helymarketing stb.).
- A kezdeményezések – a vállalkozásokól az ismeretterjesztésig, a tervezéstől a közéleti tematizációig – gyakorlatilag mindig pontszerűek, többnyire egy-egy elkötelezett személy egyéni feladatvállalásán alapulnak. Az intézményesülés, professzionalizálódás alacsony szintje előnyökkel is jár (változási képesség stb.), de negatív következményei jelentősebbek (fenntarthatósági gondok, növekedés hiánya, együttműködés hiánya stb.).
- A tág értelemben felfogott térségi gyógynövény gazdálkodás térségi vagy kisebb léptékű szervezeti-logisztikai és prezentációs keretei nem alakultak ki, az ágazat szereplői más szereplőcsoportokra és rendezvényekre rákapcsolódva (pl. helyi termék mozgalom, biogazdálkodás) jeleníthetik meg magukat. Kisebb léptékű, önálló sturktúrateremtő kezdeményezések eddig külföldi partnerekkel való kapcsolat és támogatási program formájában indultak el (pl. Civitas Alapítvány kezdeményezései).
- Az országos léptékű információs, érdekképviseleti és érdekérvényesítési, együttműködési hálózatokhoz való kapcsolódás többnyire hiányzik.

Cím: 530 241, Csíkszereda, Taploca út 20. ROMÁNIA
Telefon / Fax: 0040-366-566981
E-mail: office@pahru.ro

❖ Gyakorlati kérdések: hogyan lépjünk tovább?

A továbblépéshez szükséges kiindulópontok meghatározásánál természetesen vonzó és hasznos is lehet a lehetőségek számbavétele, a térségen kívül megismert jó gyakorlatok átvételére irányuló törekvés. Ezek mellett azonban (vagy talán még előbb) célszerű számba venni a továbblépés, a fejlesztés azon térségi feltételeit, amelyek itt és most ténylegesen rendelkezésre állnak. Ezek közül minden bizonnyal fontos szerepe lehet annak, hogy milyen az ágazat térségi szereplőinek jelenlegi összetétele, aktuális tevékenysége, szakmai-gazdasági és közösségépítési érdekeltsége, kooperációs kompetenciája, innovációbefogadási képessége és ismeretszerzési igénye.

A továbblépés fontosabb területei…

A térségi gyógynövény gazdálkodás további fejlesztése sokféle lehetőséget kínál: Gyógynövénygyűjtés, -termesztés; Elsődleges és másodlagos feldolgozás; Helyi és nagybani értékesítés; Gyógynövény bemutató és oktatókertek létrehozása; Iskolai oktatással való kapcsolat; Szakszerű ismeretterjesztés a médiában; Elemző-feltáró tudományos munka; Turisztikai hasznosítás; Egészségmegőrzési,gyógyítási és rekreációs tevékenység; Kiállítások és bemutatók szervezése; Terméktervezés és promóció; Összekapcsolás művészeti programokkal (fotó, videó, grafika, festészet) stb.

A továbblépési lehetőségek kihasználása első lépésben szükségessé teszi az egyéni, egyedi elképzelések, tervek, támogatási és együttműködési igények minél teljesebb körű megfogalmazását, a térségi ágazati szereplők „megmutatkozását", az együttműködési felületek jelzését.

Erre nyújthat keretet a szakmai fórum, a tematizációs munka, az ágazat helyzetét és szereplőit bemutató kiadványok szerkesztése, a jó gyakorlatok cseréje.

Mindezen túl azonban a fejlesztési lehetőségek kihasználása szükségessé tesz két további lépést is. Egyfelől a továbblépési lehetőségek valamiféle tematikus, hierarchikus csoportosítását. Másfelől pedig azt, hogy legyen olyan térségi intézmény vagy program, amely felvállalja egy-egy kulcsfontosságú terület szervezését, menedzsmentjét.

- **Tudástranszfer bővítése**
  - A gyógynövényismeret bővítése azok számára, akik erre az ágazatra gazdasági vagy foglalkoztatási programokat kívánnak építeni
  - Gyűjtés, termesztés és feldolgozás (botanikai és technológiai ismeretek)
  - A térségi gyógynövénykincs turisztikai hasznosításának bővítése
  - Iskolai, környezeti nevelésbe való beépítés
  - A gyógynövénykincs vidékfejlesztési hasznosításának programszerű térségi tematizációja
  - A gyógynövénytermékek piaci helyzetének felmérése, a lehetőségek megismerése

Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány

Cím: 530 241, Csíkszereda, Taploca út 20. ROMÁNIA
Telefon / Fax: 0040-366-566981
E-mail: office@pahru.ro

- **Az ágazatközi szinergiára alapozó gyógynövényklaszter megtervezése és kialakításának elindítása**

- **Hálózatépítés lehetőségei**
  - A térségen belüli szereplők munkájának ismertté tétele a térségen belül a közösségi média, a célzott tájékoztatás és kiadványok készítése révén
  - Csoportos (több résztvevős) projektek kidolgozása és forrásbevonási munka elindítása
  - Információs és ismeretterjesztő pont létrehozása és információszolgáltatási munka elindítása
  - Közös programok szervezése termelői, feldolgozói vagy egyéb csoportok számára (csoportos külföldi tanulmányút, a térségen belül study club modell)

- **Tevékenység-, termelő - és termékmarketing kezdeményezése, támogatása**

- **Ágazatközi szinergiára alapozó projekttervek és programok kidolgozása**
  - Gyógynövénytermesztés és biogazdálkodás
  - Gyógynövénytermesztés, feldolgozás és helyi fejlesztés
  - Gyógynövényismeret, gyógynövénykultúra és iskola
  - Gyógynövényhasználat, fitoterápia és egészségmegőrzés
  - Gyógynövény gazdálkodás és munkahelyteremtés, szociális gazdaság
  - Gyógynövény gazdálkodás és helymarketing
  - Feltáró jellegű tudományos kutatás és ismeretterjesztés
  - Termékfejlesztést célzó kutatások
  - Gyógynövénykultúra és természetvédelem
  - Gyógynövénykultúra és térségi identitásépítés

❖ A Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány szerepéről…

Alapítványunk a korábbi években három alkalommal szervezett térségi léptékű agrárinnovációs fórumot azzal a céllal, hogy egy-egy újszerű tevékenységi ágazat szereplőit összekapcsolva keretet teremtsen az információcserére és együttműködésre, kezdeményezze az adott ágazatra irányuló térségi léptékű szakpolitikai tematizációt.

A térségi gyógynövény gazdálkodás témakörében szervezett negyedik agrárinnovációs rendezvény célja is az, hogy megteremtse a térségi és térségen kívüli szakmai szerepelők együttműködésének kereteit, kezdeményezze és támogassa a rendszeres tudástranszfer megszervezésének és intézményesítésének folyamatát, a jó gyakorlatok disszeminációját, a térségi fejlesztéspolitikai munka szakmaiságának erősítését.

Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány

Cím: 530 241, Csíkszereda, Taploca út 20. ROMÁNIA
Telefon / Fax: 0040-366-566981
E-mail: office@pahru.ro

Az Alapítvány a továbbiakban a tudástranszfert erősítő konkrét programokkal kívánja támogatni ennek az ágazatnak a térségi szakmai-gazdasági szerveződését. Ebben a munkában alapozni kíván a gödöllői **Szent István Egyetem** szakirányú tanszékeinek, kutatócsoportjainak és kutatási programjainak, oktatóinak támogatására, s azoknak az állami intézményeknek, illetve szakmai szervezeteknek a közreműködésére, amelyek ebben a témakörben a székelyföldi térségbe irányuló tudástranszfer meghatározó szereplői lehetnek.

/A Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány megbízása alapján összeállította a KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központjának munkacsoportja./